

Bollettino n. 1123

13 velivoli nemici distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Formazioni di quadrimotori hanno ieri attaccato Napoli, Torre Annunziata, Salerno, Battipaglia, Reggio Calabria e Messina, causando danni considerevoli ai centri urbani e facendo vittime tra la popolazione.

A Napoli le artiglierie della difesa facevano precipitare 5 velivoli; 6 quadrimotori venivano abbattuti dalla nostra caccia.

Due apparecchi nemici precipitavano inoltre, uno a Reggio Calabria ad opera di cacciatori tedeschi, l'altro nei pressi di Cagliari sotto il tiro delle batterie contraeree.

Undici componenti degli equipaggi dei velivoli abbattuti sono stati catturati.

Nota. A seguito delle incursioni citate dal Bollettino odierno sono state finora accertate le seguenti perdite: A Napoli 10 morti e 72 feriti. A Torre Annunziata un morto e 8 feriti. A Salerno 4 morti e 45 feriti. A Battipaglia 15 morti e 70 feriti.

Non ancora precisate quelle di Reggio Calabria e Messina.

Vojno poročilo št. 1123

13 nasprotnikovih letal uničenih

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1123 pravi:

Oddelki štirimotornikov so včeraj napadli Napoli, Torre Annunziata, Salerno, Battipaglia, Reggio in Calabrijii ter Messina.

V Napoliju je obrambno topništvo strmoglavilo na tla 5 letal, 6 štirimotornikov pa so zbili naši lovci. Poleg tega sta dve nasprotnikovi letali tresčili na tla eno v Reggio po zaslugi nemških lovcev, drugo pa blizu Cagliarija zaradi streljanja protiletalskega topništva. 11 članov posadk s sestreljenih letal je bilo zajetih.

Pripomba: Zaradi letalskih napadov, ki jih omenja današnje vojno poročilo, so bile doslej ugotovljene naslednje izgube: v Napoliju 10 mrtvih ter 72 ranjenih, v Torre Annunziati 1 mrtve in 8 ranjenih, v Salerno 14 mrtvih in 45 ranjenih, v Battipaglijii 15 mrtvih in 70 ranjenih. Izgube v Reggio in v Messina še niso ugotovljene.

Druga obletnica prijateljske pogodbe med Nemčijo in Turčijo

Carigrad, 23. junija. s. »Tasviri Efkare« se še vedno bavi z drugo obletnico podpisa nemško-turške prijateljske pogodbe ter piše, da ta pogodba ne temelji samo na koristih, ki jih imata obe državi od nje, temveč izhaja iz tradicionalnega prijateljstva in zgodovinskih razlogov. Piše, da sta Turčija in Nemčija s to pogodbo obnovili nekdanje prijateljstvo prav tedaj, ko se je vojna razširila na Balkan in je grozila zajeti tudi Turčijo. Omenjeni turški list potem našteva koristi, ki jih je prinesla ta pogodba, ter izreka željo, da bi — rojena iz premočrtnih politike in razumevanja obeh vlad — služila za zgled tudi po končani vojni.

Romunija uvaja politične in socialne svoboščine v zasedenih ruskih predelih

Odesa, 23. junija. s. Po končanem nadzorstvenem potovanju po krajih onstran Dnjestra je maršal Antonescu tu predsedoval važnemu posvetu, ki so se ga poleg guvernerja udeležili tudi visoki uradniki iz te pokrajine. Na njej so sprejeli odlok, ki določa:

1. Zase smejo uporabljati zemljo tisti prebivalci, ki so vestno opravljali poljska dela in ki bi se obvezali, da bodo dajali državi določen letni prispevek v denarju ali v živilih.
2. Dobili bodo stanovanje vsi mestni prebivalci v skladu s svojim družinskim ali socialnim položajem.
3. Vsi delavci in nameščenci bodo imeli pravico dobiti tisti del pridelka, kolikor ga bo več, kakor pa je določeno, da ga mora biti.

Hud potres v Turčiji razdejal več mest

Število žrtev še ni znano — Ranjenih več ko 7000 — Zveze med prestolnico in prizadetim krajem pretrgane

Ankara, 23. junija. s. Po potresu, ki je razdejal nekaj turških krajev, se je poseben dopisnik agencije Anatolia odpravil v Adapazar, kjer je bila nesreča največja. V poročilu piše, da kaže, da je nesreča mnogo večja in obširnejša, kakor so domnevali po prvih vesteh. V Adapazarju so redka poslopja, ki jih potres ni uničil. Guvernerjeva palača, javna in zasebna poslopja so le še ena sama razvalina. Kupi podrtih zidov pokrivajo vse mesto. Mnogo ljudi je prišlo ob življenje. Po poročilih, ki so jih oblasti doslej prejele, je samo v Adapazarju bilo 280 mrtvih, ranjenih pa več ko 245 prebivalcev.

Tudi v okoliških vaseh je bilo mnogo žrtev. Potres je zajel še pokrajino Hendek. Samo v mestu Hendek je nič manj ko 100 mrtvih in 30 ranjenih.

Vojaški položaj na ruskem bojišču po dveh letih vojne

Hitlerjev glavni stan, 23. junija. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem bojišču je bilo samo manjše krajevno bojno delovanje.

Nad Ribiškim polotokom je bil z bombami potopljen obalni prevozni parnik.

Nočni napad močnih oddelkov nemških bojnih letal je bil naperjen proti sovjetski ozračni ob Volgi.

Medtem ko so včeraj podnevi posamezna letala priletela nad nemško ozemlje, je močan oddelek angleških bombnikov pretekel noč napad na zapadno nemško ozemlje in je posebno v stanovanjskih predelih mesta Crefelda nastala zaradi odvrenjenih rušilnih in zažigalnih bomb velika škoda. Poleg številnih hišnih blokov sta bili razdejani tudi dve bolnišnici. Prebivalstvo je imelo izgube. Doslej je ugotovljeno, da je bilo sestreljenih 39 večmotornih bombnikov.

Letalstvo je bombardiralo v noči na 22. junija posamezne cilje na področju Londona in ob angleški južni obali.

Zaščitne enote vojne mornarice so sestrelile pred nizozemsko obalo iz oddelka angleških lovcev 3 letala.

Pri že javljenem nočnem napadu nemških bojnih letal na luko v Biseri v noči na 21. junija je bilo z bombami poškodovanih 6 velikih trgovskih ladij in 2 enoti vojne mornarice.

München, 23. junija. s. »Münchener Neueste Nachrichten« pišejo o drugi obletnici vojne z Rusijo ter o spremenljivem poteku vojnih dogodkov v teh dveh letih bojev ter poudarjajo, kako je Hitlerjeva odločitev l. 1942, da se odreče napadu na Anglijo in prepreči, da bi boljševiški orjak od zadaj napadel Evropo, ki je bila zaposlena v bojih z Anglijo, prihranila naši celini največjo nesrečo. Sovjeti — nadaljuje omenjeni list — so Evropi pripravljali pravo gorje, kar najdoločneje potrjujejo dogodki v prvi vojni zimi, ko so nemške čete po desetih velikanskih bitkah, kjer so uničile silno boljševiško vojsko, prišle do vrat Moskve in Petrograda, a jih je potem napadla nova, prav tako strahotna ruska vojska, ki se je borila z novim orožjem ter se posluževala novih bojnih sredstev; vojska, ki se je leta in leta pripravljala in urila kar se da naskrivaj.

Stiska je bila premagana s hudimi žrtvami in v poletnih mesecih se je potem spet začelo prodiranje. V naslednji zimi so boljševiki zbrali vse sile in grozili, da razbijejo vso vzhodno bojno

črto. Pa tudi tokrat je bila nevarnost odstranjena in danes je bojna črta na vzhodnem bojišču neprehodna branik pred rdečim besom. Ni dvoma, da je treba veliki boj obnoviti, če hočemo priti do brezkompromisne rešitve. Boljševiška nevarnost na vzhodnem bojišču mora biti povsem odstranjena — končuje svoja izvajanja omenjeni list. Čeprav je sovražnik pretrpel v teh dveh letih najstrašnejše izgube v vojaštvu in orožju, izgube, ki so njegovo moč oslobile; čeprav so nove pošiljke, ki jih lahko še dobiva, le delne in težavne in čeprav razbremenilni nastopi, ki jih Sovjeti utegnejo še poskusiti, ne kažejo ravno najbolje, vendar moramo biti pripravljeni na boj proti sovražniku, čigar moči nikdar ne smemo niti precenjevati niti podcenjevati. To bo sicer zahtevalo največjih naporov in žrtev, toda ti nas bodo vendarle privedli do zmage.

Podatki o junaštvu italijanskih športnikov-vojakov

Rim, 23. junija. s. Italijanski narodni olimpijski odbor sporoča: V pregledu, ki ga je tajnik fašistovske stranke dal o tem, koliko so italijanski športniki z junaštvom in s krvjo pomagali domovini v orožju, in ki bo v kratkem objavljeno, so posebno važni naslednji podatki: padlih športnikov 662, odlikovanih za vojaško hrabrost 466, z zlato kolajno 52, od tega po smrti 45, živih 7; s srebrno kolajno 209, od tega po smrti 100, živih 109; z bronasto kolajno 110, od tega po smrti 37, živih 73; z vojnim križem 95, od tega po smrti 22, živih 73.

Ta junaški seznam, ki vsebuje samo podatke, dosepele do 10. junija 1943 na zgodovinski urad CONIja, je seveda nepopoln ne le zaradi tega, ker še vedno podeljujejo športnikom celo najvišja odlikovanja za vojaško hrabrost in ker še iščejo podatkov o slavnih padlih, temveč tudi zaradi tega, ker ni lahko dobiti podatkov o toliko in toliko hrabrih vojaki, ki so tudi morali biti športniki.

Nemška odlikovanja

Rim, 23. junija. s. Nemški veleposlanik von Mackensen je sprejel na veleposlaništvu odlikovanca z zlato kolajno ekse. Amilcarja Rossija, državnega podtajnika v predsedstvu vlade ter mu izročil veliki križec nemškega orla, s katerim ga je odlikoval Hitler. Poleg tega je nemški veleposlanik izročil podtajniku fašistovske stranke Aleksandru Tarabiniju križec za zasluge prve stopnje z zvezdo, ter visoka nemška odlikovanja drugim veljakom fašisto. ke stranke, da s tem poudari tovariško sodelovanje med fašistično in narodno-socialistično stranko.

Glasovi o novem indijskem podkralju

Stockholm, 22. junija. s. Kakor je bilo pričakovati, je imenovanje Wawella za indijskega podkralja sprožilo precej obsojanja in slabe volje. Tisti, ki v Londonu poznajo indijski položaj, zatrjujejo, da je bila izbira skrajno nesrečna, bodisi zato, ker Wawell ni sposoben za kakšno spretno politiko, bodisi, ker ga je bil mož polomil še s svojim prejšnjim delom kot general in kot član podkraljevega sveta. Indijski kongres, ki je bil doslej pripravljen sprejeti angleške zahteve, bo pa brez dvoma naletel na težave, če bo hotel podpirati Wawella v stvari, o kateri so že vnaprej mnenja, da je izpodletela.

Vesti 23. junija

Za drugo obletnico vstopa Romunije v vojno je romunska vlada sklenila raztegniti svojo civilno in trgovsko zakonodajo na zasedeno čezkarpatsko pokrajino.

Odlok maršala Antonescu, s katerim daje Transnistriji novo ustavo, je vzbudil med ruskim civilnim prebivalstvom veliko navdušenje. V Odesi se je zbralo vse ljudstvo mesta pred guvernerjevo palačo ter priredilo manifestacije.

Portugalski vojni minister je dobil novih 80 milijonov skudov za oborožitev in povečanje portugalske vojske.

Pariske oblasti bodo v kratkem dale v promet 2000 avtomobilov na plinski pogon.

Angleško informacijsko ministrstvo poroča, da se po včerajšnjem letalskem napadu na zahodno Nemčijo 44 angleških letal ni povrnilo.

Vlada Združenih držav je bila prisiljena razglasiti obsešno stanje v Detroitu, kjer so nemiri med stavkajočimi in uslužbenci Fordovih tovarn. Iz New Yorka poročajo, da je prišlo že do pobojev, v katerih je bilo 23 oseb ubitih, nad 300 pa ranjenih.

Iz Londona poročajo, da je do zdaj padlo 25 % belgijskih mornarjev, ki so bili v službi angleške mornarice.

Bolgarski list »Utro« poroča, da se v notranji Bolgariji neprestano nadaljuje lov za prevratniki in da je policija v spopadih ubila troje oseb.

Kot bomba je učinkovala v Ameriki novica, da nameravajo danes o polnoči vsi ameriški rudarji začeti s stavko. Roosevelt se boji, da bo ustavevne vojne izdelave zaradi pomanjkanja premoga zelo slabo vplivala na moralo oboroženih sil.

Ob zaključku izredne seje cesarske poslanske zbornice v Tokiju je minister Tojo izjavil, da so zdaj cilji japonske politike za ureditve skupnega blagostanja jasni. Potrdil je odločno voljo, da bo Japonska še naprej izganjala skupnega sovražnika: Veliko Britanijo in Ameriko, ter pozval narod, naj vneto služi narodni sveti stvari.

Ruske vojne izgube po angleški cenitvi

Bern, 23. junija. s. Vredno proslavo druge obletnice vojne med Rusijo in Nemčijo ter dragocen dokaz za točnost števil, ki so jih sporočili iz Berlina, pomeni poročilo angleškega lista »Daily Express«. Ta v dopisu svojega sodruznika, ki je prebil 25 mesecev v Rusiji, pravi, da je Rusija v teh dveh letih vojne izgubila 30 milijonov ljudi. Seveda upošteva pri tem mrtve, ranjene, zajete itd. Isti dopisnik, se zdi, tudi odgovarja napačnim trditvam raznih anglikanskih škofov, ko pravi, da je docela zmotno domnevati, da bi se uradna Rusija mogla spet pokristijaniti, zakaj noben član komunistične stranke ne bo hotel biti kristjan.

Žalosten notranji položaj v Sovjetski Rusiji

Buenos Aires, 23. junija. s. V govoru, ki ga je imel na vladni seji v Colombu (Zvezna država Ohio), je bivši poslanik Združenih držav v Rusiji, Davies, trdil, da bi brez sovjetske pomoči Angleži in Amerikanci zdaj bili v obupni pustolovščini. Brez Rusije tudi ne morejo kovati načrtov za varen mir. Ko je govoril o sovjetski notranji politiki, je dejal, da je pri ruskem ljudstvu razločno videti bolečino in muko. Vojaške in civilne izgube gredo v milijone. Vsaka rodina je izgubila koga. Omejitve vseh vrst so zelo hude in racioniranje živil kar najstrožje. Ko je omenjal Stalingrad, je Davies dejal, da z besedami ni mogoče popisati strahotnega prizora, ki ga mesto nudi. To je najstrašnejša stvar, ki si jo je moči misliti.

so trpela mesta Keyde, Hendek in Arifiye. Število žrtev pa še ni znano. Potreb so čutili tudi v Ankari, Smirni in Boruju. Telefonske zveze med Carigradom in prizadetim krajem so še zmeraj pretrgane. Potresna opazovalnica v Carigradu je objavila, da je bil ta potres mnogo hujši kakor oni, ki je pred tremi leti razdejal mesto Elsdžan.

Vabilo vsem vernikom k novi pobožnosti peterih prvih sobot

S pobožnostjo peterih prvih sobot v častno zadoščenje brezmadežnemu Srcu Marijinemu smo se pripravljali na slovesno posvetitev, ki se je po vsej škofiji izvršila z gledno pobožnostjo in globoko resnostjo. Mariji smo slovesno izjavili, da hočemo v bodoče božje in cerkvene zapovedi zvesto izpolnjevati in se varovati zlasti tistih žalitev božjih, ki so zadnji vzrok gorja na svetu.

Da bomo mogli vztrajati v teh svojih sklepkih, hočemo z mesecem julijem začeti novo vrsto peterih prvih sobot se z večjo verno, da pritegnemo tudi tiste, ki se doslej še niso odločili pridružiti se tej zadostni pobožnosti.

Poseben namen te naše skupne pobožnosti bode: Prvič, da bi se vse slovenske družine še posebej posvetile brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Precejšno število družin se je že posvetilo, v nekaterih župnijah kar vse, drugod se še sploh niso začele. V teku bodočih petih mesecev naj bi se kolikor mogoče vse, saj so vse družine prav posebno potrebne Marijinega varstva.

Drugič, da bi po Mariji sprosili grešnikom, zlasti brezbožnim, spreobrnjenje in Bogu dali vsaj nekaj zadoščenja za njihove grehe. Pomagati grešnikom, da se spreobrnejo, je prav odlično versko in narodno delo.

Če bomo z vso resnostjo in vestnostjo opravili to pobožnost in bomo tako po vseh svojih močeh storili, kar Marija želi, potem Mati božja ne bo mogla biti nezvesta svoji obljubi, tako nam je sporočil sv. Oče, Kristusov namestnik na zemlji.

† GREGORIJ ROZMAN
škof.

Navodila škofijskega pripravljalnega odbora petih prvih sobot v Ljubljani

Škof. pripravljalni odbor petih prvih sobot bo delal tudi v bodoče. — Naslov odbora je:

Zadnja pot župana Rajnerja Jožeta

Sv. Križ, 23. junija

Na pokopališču pri Sv. Križu smo pred dnevi položili v blagoslovljeno zemljo bivšega župana občine Sv. Križ pri Litiji, Rajnerja Jožeta. Ponosen kmet v Moravčah in cerkveni ključar ondodne podružnice se ni hotel ukloniti komunističnim nasilnostem, četudi so ga večkrat oropali živeža in denarja, da je bil mož hudo potr. Vse to pa ga ni strlo, da bi klonil. Zato je moral pasti. Ko je šel k vinogradu, ga je dosegla krvava komunistična roka in mu vzela življenje. Našli so mrtvega ob poti iz vinograda.

Pokojni je bil načeln mož, priljubljen in splošno spoštovan med ljudstvom, ki ga je prav zaradi tega postavilo za župana. Zapušča vdovo in 8 otrok. Ohranimo ga v častnem spominu!

Škofijski pripravljalni odbor 5. prvih sobot v Ljubljani Pred škofijo 1-1.

Na odbor se obračate v vseh zadevah, tiče-rih se to pobožnosti v čast brezmadežnemu Marijinemu Srcu! — (Posvetilne in druge podobice, razne knjižice, brošure, pridige itd.).

Pridige bodo vsi župni in duhovnijski uradi sprejemali kakor doslej. Najlepše prosimo, da

Stekleno žaro s kostmi so izkopali na Kongresnem trgu

Pričakovati je bilo, da bodo naleteli pri izkopavanju zemlje na prostem Kongresnem trgu na izkopanine arheološkega ali zgodovinskega pomena. Tam, kjer so zdaj zelene trate in njive, je bil pred leti kostanjev gaj ali Zvezda, kjer so se Ljubljanci radi senčili v senci košatih dreves. Kostanje so posadili pred 122 leti, namreč 1. 1821. Še prej pa je bil na današnjem Kongresnem trgu kapucinski samostan.

Nedavno so naleteli pri zemeljskih delih na Kongresnem trgu na dva okostnjaka, ki sta ležala pod koreninami posekanih kostanjev. Sodiijo, da gre najbrž za grob, ki so ga izkopali v 17. ali 18. stoletju. Prav v bližini okostnjakov pa so našli delavci tudi starodavno žaro, ki pa je bila že razbita in tudi sicer v slabem stanju. Pretekli ponedeljek pa sta naletela dva dijaka, ki sta zaposlena kot delavci, na močno kamnitno ploščo, katero sta s trudom odkopala. K sreči sta bila opozorejna na morebitne zgodovinske znamenitosti in sta delala prav previdno.

Ko sta ploščo odvalila, ta bila nemalo prese-

Zagledala sta stekleno žaro

nejše: kje ležala v velikem izdolbljenem kamnu. Steklena žara, podobna večji vazi v obliki krogle, je prav dobro ohranjena. V njej ležijo kosti ožganih kosti, zraven pa sta našli tudi nekaj starinskih okraskov. Vodstvo Narodnega muzeja je poslalo takoj, ko je zvedelo za zanimivo odkopnino, na lice mesta svojega uslužbenca g. Rotarja Franceta, ki je začel zbirati najdene predmete.

V žari sami so našli poleg kosti tudi lepo izdelano bronasto ogledalce in nekaj okraskov, o katerih so najprej mislili, da gre za zlato uhane. Pozneje so strokovnjaki ugotovili, da brčkone ne gre za uhane, temveč za bronaste našive, preprežene s patino in z drobnimi školjčnimi lupinami, ki so svojčas tvorile okras v obliki obeskov ali našivov.

Po obliki zrcala in našivov, kakor tudi po značilnosti žare same, gre po mnenju kustosa arheološkega oddelka Narodnega muzeja g. dr. Rajka Ložarja za

grob Rimljanke

iz prvega stoletja po Kristusu. Kamenito žaro s pokrovom in vsebino so prepeljali v Narodni muzej. Oba kamenita dela, to je izklesan grob in pokrov tehtata okrog 400 kg in se nahajata na dvorišču muzeja. Steklena žara je prav dobro ohranjena, izdelali pa so jo verjetno v domači steklar- ni v Savski dolini. Upamo, da bodo najdeni pred-

bi poslano tvari povsod uporabili na za to določen dan — le če bo ista tvarina istočasno povsod obdelovana, lahko pričakujemo večjih uspehov pri delu!

Za nedeljo, 27. t. m., to je za nedeljo pred prvo soboto blagovolite uporabiti za cerkvene govore sporočilo našega nadpastirja o tej pobožnosti v zadnjem škofijskem listu.

V kratkem bodo sledila podrobna navodila za to novo pobožnost petih prvih sobot.

Organizirajte prodajo knjig — Skrivnostno razodetje sv. Janeza — delo škofa dr. Gregorija Rožmana. — Škofijski pripravljalni odbor petih sobot v Ljubljani.

meti kaj kmalu razstavljeni, da si jih bodo lahko obiskovalci muzeja ogledali.

Novica o najdbah na Kongresnem trgu se je kmalu raznesla med Ljubljanci. Včeraj so imeli kopači na Kongresnem trgu že precej opazovalcev, ki so z zanimanjem čakali, da bodo še kaj našli. Ko se je naš poročevalec popoldne spet zglasil na lice mesta, je zvedel, da so našli še kose starinske posode, denar, del freske in podobno. Tekom dneva so odkopali tudi precej dobro ohranjen kanal, sestavljen na dnu iz velikih plošč opeke, ob strani pa obzidan. Sodiijo, da gre za kanal, ki je služil nekdanjemu kapucinskemu samostanu.

Verjetno pa je, da skrivajo tla Kongresnega trga še več zgodovinskih pomembnega gradiva. Že pred dobrimi 100 leti, ko so kopalci temelje za poslopje Kazine, so našli na lep kip Rimljanca, ki ga hranijo zdaj v Narodnem muzeju. V starih rimskih časih je šla namreč ob robu Kongresnega trga cesta, ki je vodila od severnih vrat nekdanje Emone proti Savinjski dolini. Takrat je bila tudi v starodavni Emoni navada, da so pokopavali mrtve ob cestah v bližini mesta. Zato, ki so jo 21. t. m. izkopali v bližini nekdanje ceste, je potemtakem eden od teh grobov. Ležala je 1,5 m globoko v zemlji.

Zloglasni Kambič Ivan — politikomisar »Dušan« — padel

Pod Gorjanci, 23. junija.

Komunističnim krdelom, ki so imeli lani še svoja varna zavetišča v Gorjancih, kamor so se umaknili po dnevnih ropanja in nasilja, sedaj tudi tu ni več obstanka. Zadnje dni so se skušali komunistični oddelki spet preriti skozi gozdove v Gorjance, kjer pa so jih presenetili in jih precej pobili. Ko je oborožena skupina pred dnevi pregledovala teren okoli vasi Rišice, je zasačila pri veseljaku roparsko tolpo, kateri je igrala na harmoniko ženska. Med njimi je bilo prav prijetno razpoloženje, zato so bili zelo presenečeni, ko so jih obkolili. Bilo je kratko: padlo je šest članov tolpe, žensko pa so dobili v roke živo. Med tolovaji je bil tudi zloglasni Kambič Ivan iz Kostanjevice, zločinec z lažnim imenom »Dušan«, kolovodja tako imenovanega vzhodnodolenjskega odreda. Ko so padli na njegove tovariše strelji, je iskal zaklona in začel streljati. Zato je padel pod strelom iz samokresa. V ubitih so spoznali nadalje še Bajca, Tineta, čevljarja iz Kostanjevice, starega partija in sedajnega politikomisarskega istega odreda, in Brdnika Toneta iz Bana ter Tomšiča Janeza iz iz Apnenika, dočim drugih identitete niso ugotovili.

Strelna uničila dve poslopji

Višnja gora, 23. junija.

Smo v času soparnih in vročih dni, ko sonce neusmiljeno pripeka na zoreča polja, da se vedno bojimo neurja, toče in še kake nesreče, s katero nam je nebo še prizanašalo. Zita še precej dobro kažejo. Bog daj le lepih, sončnih dni in prave moče, pa bo še kar dobra letina. Tudi sadno drevje je še kar dobro obloženo. Če ne bo hudega neurja in če bodo gospodarji posvetili dovolj pozornosti sadnemu drevju, bo za zimo dovolj krljev in sladke pijače.

Pred dnevi je bilo okrog Višnje gore hudo neurje, ki je onesrečilo v Lučah kar dva posestnika. Strelna je začela dve poslopji, last posestnikov Trontelja Franca in Potokarja Janeza. Ogenj je kmalu zajel poslopji in bi zajel vso vas, če ne bi nastopili domači gasilci in preprečili razširjenja požara, ki bi kmalu uničil vse naselje. Škoda je precejšnja in le deloma krita z zavarovalnino.

RACCOLTORI Pro-
dotti ERBORISTICI
fate offerte campie-
nate agli Stabilitenti
C. E. A. BONOMELLI — Piazza Emilia, 1 — MILANO

ZBIRALCI
ZELISC
pošljite ponudbe z
vzorci zavodom

NJIVA je napredaj na deželi, tik farné cerkve, pripravna za stavbišče. Ponudbe na Kmetijsko društvo Dobropolje.

»Naš čas je velik!«

Te dni bo minulo že šest let, ko je naš duhovni in narodni voditelj nadškof dr. A. B. Jeglič govoril mladini, zbrani na mladinskem taboru v Celju. Starčku se je zaiskrilo oko, obraz pa se mu je zjasnil, ko so ga povabili, da pride med mladino in ji govori. Ves oživilen in pomlajen ob misli na mladino se je pripravil na celjske dni, ki jih je težko čakal. Ko je prišel ponj avtomobil, je bil nadškof že pripravljen za odhod. Med potjo je bil ves čas zamišljen in tih, kot da moli in zbira misli. Podobna zaskrbljenost se je zrcalila tudi na njegovem obrazu naslednji dan, ko je sedel na tribuni pred govorniškim odrom. A v trenutku, ko je stopil na govorniški oder, ko se je razgledal po nepregledni množici mladine, je postal pri 87 letih borben in ognjevit. Še sedaj slišimo njegov neustrašen, borben, z ljubeznijo do naroda prepoln govor, ki ga je govoril tistim, ki tvorijo temelj vsakega naroda, slovenski mladini. V teh njegovih besedah, s katerimi se je nekaj dni pred svojo smrtjo poslavljajal od nas, obstaja Jegličeva oporoka, s katero nam je naš vzornik podal smernice. Z ognjenimi črkami je ostala zapisana v naših srcih njegova zadnja beseda:

»Živimo v velikih časih! Naš čas je velik, ker čela veliko hudobijo! Morda bomo imeli še hujske čase. Hudobija bo še rasla. To vidimo od leta do leta. Tudi pri nas na Slovenskem je že začela s svojim groznim delom. Satan ima že svojo fronto, pa ima Kristus svojo bonto. Toliko pogumne mladine, toliko možj vseh vrst, to je Kristusova fronta! Držimo krstno obljubo! Hujske čase moramo od Slovenskega naroda pah-niti daleč proč, zato se moramo boriti že sedaj. Zvesti bomo ostali Katoliški Cerkvi, pa naj pride na nas kaj koli. Tako bomo veliki dočakali velike čase. Zato pa zahtevamo: Povsod Boga in Devico Marijole!

Njegov govor je donel močno, razprostrl je roke, kot da je hotel v svoji ljubezni objeti desetstisoče, njegove oči so se iskrije, kakor da bi hotel vžgati vsa srca, njegovo obličje je bilo izraz odločnosti in borbenosti, kakor da bi hotel to odločnost in borbenost vsaditi v srce slehernemu izmed navzočih. Še bolj kot kdaj prej je mladina ob njegovem govoru čutila, da ji je govoril te besede njen ljubitelj, njen voditelj in učitelj.

Slovenska mladina razume Jegličeve besede danes še vse bolj kot tedaj. Jeglič nam govori svoje besede še danes. Veliki hočemo dočakati velikih časov. Kdo pa je resnično velik v življenju? Velik je človek, ki ostane dobremu in lepemu zvest tudi takrat, ko je težko, ko ga hočejo temne sile odrgrati od vsega lepega in krepostnega. Velik je človek, ki ostane neomajno zvest lepim ciljem tudi takrat, ko ga hočejo drugi odrgrati od njih. Naša mladina pa je ostala zvesta načelom in izpolnjuje oporoko velikega svojega vodnika dr. A. B. Jegliča!

Novo mesto

Smrt znanega novomeškega originala. Pljučnica je preko noči pokosila 71-letnega uslužbenca ženske bolnišnice Karlo Šumija. Pokojni, ki je bil najmanjši Novomešan, je zaradi svoje segavosti in vedno dobrega razpoloženja užival med meščani veliko priljubljenost. Kljub svojim sedmim križem je bil vsak dan poleti in pozimi junaško mahal, obdan s posodami za mleko, proti idiličnemu Grabnu, ter tako skrbel, da bolniki niso ostali brez mleka. Dobrodušnega starčka bomo ohranili v častnem spominu.

Življenje in smrt. V mesecu maju se je rodilo v prečinski župniji troje otrok, od teh eno dekle. Poročila sta se Pirc Franc in Zupančič Ana, umrla pa sta Setina Anton in Dolza in Luštek Marija iz Kala. V Mirni peči se je rodilo 15 otrok, od teh 10 deklet in 1 par dvojčkov. Umrli so: Slak Alojzij iz Dolenje vasi, Lokar Franciška iz Dol. Karteljevega, Zupančič Stefanija iz Dolenje vasi, Gregorčič Franc iz Vel. Kala, Zeljko Jožeta iz Vrhljevi, Sitar Anton iz Vrhljevi in Jan Kelj iz Jablane.

Z Gorenjskega

Tri sto mladih Korošic v taborišču. Zadnji čas je bilo več osemndnevnih dekliških šolanj v Gozdu-Martuljku in v gradu Heroldu na Koroškem. 334 deklet iz vseh delov in dolin koroške in gorenjske dežele je — kakor poroča gorenjski tednik — spoznalo povečljivo skupnost taboriščnega življenja in so se pripravljale na bodoče naloge svojega mnogostanskega delovanja.

S Štajerskega

Na vzhodnem bojišču je padel bivši jugoslovanski juniorski prvak v tenisu Oto Blanke iz Maribora.

Liscia e lucida
come seta è la punta
di ogni penna

Kot svilu gladka in
svetla je konica
vsakega KAWECO
peresa.

Kaweco.

Perci la KAWECO scorre
così facilmente come una
piuma sulla carta. Nelle
cartolerie e nei negozi
specializzati Vi mostre-
ranno ben volentieri i
vari modelli KAWECO

Zato KAWECO pero
toče s takšno lahkoto
po papirju. V trgovinah
s pisalnimi potrebščinami
Vam bodo radi
pokazali različne mo-
dele KAWECO peres

S. S. VAN DINE

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

50

»Lepo pot ste naredili,« je vzdihnil Vance. »Gotovo niste kupili ničesar.«

»Na avenijski Madison sem naročila klobuk...«

»Odlično! Vance je vjel Markhamov pogled. Pokimal je in dejal: »Mislim, da bo zadostovalo. Lahko se zdaj vrnete v svojo sobo in na nas tam počakate.«

Meryt-Amen si je obrisala oči z majhnim robcem in je brez besede odšla.

Vance je stopil k oknu in pogledal na cesto. Videl sem, da ga je izid tega zasliševanja zelo vznemirjal. Odprl je okno in v sobo se je zaslišal ropot s ceste. Nekaj minut je Vance molčal in niti Markham niti Heath ga ni motil v tem njegovem razmišljanju. Slednjic se je obrnil ter, ne da bi nas pogledal, mirno dejal, kakor bi govoril sam s seboj:

»Preveč nasprotujočih si tokov je v tej hiši, preveč različnih vetrov, preveč stvari, ki jih je treba ugotoviti, in preveč zamotanosti. Človek bi res lahko obtožil kogar koli...«

»Pa kdo bi utegnil imeti kakšno korist od tega, če bi Blissa obdolžila umora?« je vprašal Markham.

»Za božjo voljo vendar! Vance se je naslonil na mizo sredi salona in si začel ogledovati oljnat sliko dr. Blissa, ki je visela na steni. »Na videz vsi. Hani ne ljubi preveč svojega gospodarja in ga popadejo krči zaradi vsake košare peska, ki ga nakopljejo na lntefovem grobu. Salveta je omamila gospa Blissova in je seveda zanj njen mož ovira. Prav tako tudi za gospo. Nočem kaj slabega govoriti o njej, a zdi se mi, da je pripravljena vračati ljubezen temu mladeniču. V tem primeru bi je odstranitev dr. Blissa gotovo ne pripeljalo do obupa.«

Markhamov obraz je postal mrk.

»Dobil sem tudi vtis,« je dejal, »da Scarlettu ni popolnoma vseeno sprčo njenega čara. V ostalem se mi zdi, da vlada neka hladnost med njim in Salvetro.«

»Gotovo. To pada v oči,« je pritrdil Vance razmišljeno.

»Gospa Blissova je brez dvoma očarljiva... Da bi vsaj mogel najti nit, ki jo iščem! Več, Markham, zdi se mi, da se bo v kratkem zgodilo nekaj novega. Doslej načrt še ni do kraja izveden. Zločinec nas je zapeljal v zmešnjavo in nimamo še v rokah ključa za rešitev te zagonetke. Kadar bo božja volja, da ga dobim v roke, bom že vedel, katera vrata je treba odpreti... gotovo pa ne bodo to tista, ki mi jih je hotel odpreti morilec. Težava je za zdaj v tem, da imamo v rokah preveč koncev te zamotane štrne, in da nobeden od njih ni pravi. Z enkrat se ne moremo nikogar vtakniti v luknjo, vsaj toliko časa še ne, dokler štrna ne bo nekoliko bolj odmotana.«

»Zame je bila razvozlana kaj hitro,« je godrnjal Heath. »Pa si tudi ne pomišljam reči, da smo bili zapeljani na napačno pot. Po vsem tem, kar je bilo rečenega in storjenega, vas moram vprašati, je res ali ni res, da so bili prstni odtisi na kipu doktorjevi in nikogar drugega? Je bila njegova, ali ni bila tista zaponka, ki smo jo našli poleg trupla? Ali je imel najlepšo priliko za umor gospoda Kyleja, ali ni imel?«

»Gospod narednik,« — Vance je spregovoril te besede z vso potrpežljivostjo — »ali mar hočete reči, da je kak bistroumen človek, človek globokega znanja storil zločin in ne samo pustil na predmetu, ki se ga je pri tem poslužil, svoje prstne odtise, pač pa bil celo tako neumen, da je zagnal svojo zaponko na kraj zločina, potem pa mirno čakal v svoji sobi v bližini, kdaj bo prišla ponj policija in ga prijel, potem ko je za seboj pustil tudi krvave stopinje, da bi ga čimprej našli?«

»In povrh vsega še tisti opij, gospod narednik,« je pripomnil Markham. »Meni se zdi bolj jasno, da je nekdo skrivaj natresel opija doktorju v kavo.«

»Mislite, kakor hočete, gospod načelnik,« je odvrnil narednik precej nevljudno. »A jaz ne vem za nobeno drugo pot, ki bi jo bilo treba ubrati.«

Komaj je izrekel te besede, že se je pojavil pri vratih Emery in sporočil:

»Kličejo vas k telefonu, gospod narednik.«

Heath je naglo odšel, čez kakšne tri ali štiri minute pa se je že zmagoslavno vrnil.

»No, zdaj pa veste! Zataknil si je pri tem svoje palce na rokah za telovnik pod pazduhami. »Vaš dobri prijatelj Bliss jo je pravkar skušal pobrisati. Moj policist Guilfoyle, ki sem mu bil telefoniiral, naj zasleduje doktorja, ga je srečal vpravi, ko je odhajal iz hiše na sprehod v park. Toda, on se ni podal v park, gospod Vance. Odšel je proti četrti avenijski in potem vse do »Kmetijske banke« na Cesti 29. Blagajna je bila zaprta, a on je osebo poznal ravnatelja in zato ni imel nobenih posebnih težav, dvigniti denar...«

»Denar?«

»Gotovo! Vzel je iz banke vse, kar je imel v njej naloženega. Dal si je izplačati v bankovcih po dvajset, petdeset in sto dolarjev, potem pa si je najel taksi. Guilfoyle je skočil v drugega in se odpravil za njim proti gornjemu delu mesta. Bliss je izstopil pri glavnem kolodvoru in stekel kupit vozovnico. »Kdaj odpelje prvi vlak proti Montrealu?« je vprašal. »Ob trideset na štiri,« mu je odgovoril uradnik. »Dajte mi listek samo za tja,« je dejal potem on. Bila je tedaj ura pol štirih. Bliss je odšel potem k ograji na kolodvoru in tam čakal na vlak. Guilfoyle je stopil k njemu in ga vprašal: »Se peljete malo v Kanado? Videti je bilo, da doktorju to vprašanje ni bilo preveč všeč in nanj ni hotel odgovoriti. »Vsekakor pa mislim,« je pripomnil Guilfoyle, da danes ne boste mogli odpotovati. Pri tem ga je že prijel za roko ter ga odvedel k telefonu... Guilfoyle bo s tem ubogim nedolžnim človekom prišel zdaj sem. No, kaj pa zdaj pravite, gospod Vance?«

Zgodba učitelja Koste Kositra, ali kakšna je usoda zaveznikov komunizma

Vprašanje komunističnih zaveznikov, zlasti krščanskih socialistov, to je, vprašanje o njihovi odgovornosti za vse gorje in nepopravljive škodo, ki jo je komunizem povzročal zadnje dve leti pri nas — to vprašanje je zadnje čase v raznih ljubljanskih »političnih« družbah predmet precej pogostih razprav. Zaslugo za to ima tako imenovani »tretji« tabor, v katerem bi se radi na tihem zbrali vsi tisti, ki so s srcem in z žepom še pred letom dni podpirali komunistično početje, ga zagovarjali in opravičevali vse njegove krvave grozote. Ti so tvorili v naši javnosti komunistično peto kolono, ki je delala razpoloženje za »osvobodilni« boj ter s frazami o nacionalni slepila lahkoverneže in bedake.

Ta sumljivi »tabor« je zadnje čase začel s tihim, toda prevečnam prizadevanjem, da bi zdaj, ko je popolni polom komunističnega poskusa pred vrati, skušal oprati razne zaveznike komunistov, v prvi vrsti krščanske socialiste. Razne brezimne prave reševalce veže s kršč. socialisti dosti miselnih vezi in političnih spominov. Saj je znano, kdo je bil in je še zaveznik in zagovornik kakšnega Edvarda Kocbeka ter drugih...

Toda četudi reševalci govorijo, da so krščanski socialisti v dveh letih krvavega komunističnega nasilja imeli v sklopu prevarniške bratovščine svoje stališče, da so imeli svojo smer, da ne morejo biti odgovorni za tisto, kar so delali člani slovenske komunistične stranke, da so se s komunisti spili, da so se od njih zadnje čase celo ločili in šli ropat na svoje, danes trdno vemo, da je vse to iz trte izvit in zlagano. Dares vemo, s kakšnim pasjim hlapčevstvom je poglavar krščanskih socialistov Kocbek v naprej sprejemal in odobraval vse sklepe in dejanja komunistične stranke. Priča za to nam je njegova lastna izjava na lanskem julijemskem zboru KPS. Iz netetih dokumentov vemo, da jih ni bilo zvestejš in poslušnejš hlapcev komunizma kakor krščanski socialisti oziroma njihovi voditelji. Ob »iliki« bomo dokazali, da so se prav razni prvaki te skupine pri mnogih grozodejstvih odlikovali po največji okrutnosti.

Namen današnjega članka ni dokazovati, kako jalevo so trditve reševalcev, in tudi ne dokazovati brezpogojno privrženost krščanskih socialistov do komunističnega vodstva. Danes hočemo ob kričečem primeru učitelja Koste Kositra, s pravim imenom Henrika Vilfana, enega vodilnih levčarjev pri krščanskih socialistih, pokazati, kakšno usodo so komunisti pripravljali svojim zaveznikom, pa četudi so pred njimi krivili hrbenico tako sramotno kakor krščanski socialisti.

Kosta Kositer — Henrik Vilfan je bil učitelj, star 35 let, doma iz Vevč. Studiral je na učiteljskem ter prejel nekaj letnikov na pedagoškem oddelku ljubljanske filozofske fakultete, kjer se je zbiralo jedro študentske povprečne inteligence, ki se je za komunizem najbolj navduševala. Kositer je v Pedagoškem klubu zvalno »deloval« v družbi raznih komunističnih zvezd. Služboval je na Štajerskem, po vojni pa na Lukovici pri Metliki, kjer mu je bil za tovariša upravitelj Jože Kocbek, brat Edvarda Kocbeka, tudi komunist.

Kosta Kositer je s Kocbekom in drugimi od prvega začetka dalje vneto pomagal organizirati komunistično oboroženo gibanje ter s poniglivim hlapčevstvom tipičnega Cankarjevega solmastra igral vlogo komunističnega hlapca. Vendar je kot vodilen človek ene zaveznika skupine mislil, da vendarle lahko včasih naredi tudi kaj za to svojo skupino. A se je zmotil. Prijeli so ga in ga »likvidirali«. Iz njegovih dolgih zagovorov, ki jih priobčujemo v naslednjem, je v žarki luči razviden položaj, ki so ga komunisti navzlic hlapčevanju dali »zaveznikom«. Umor Koste Kositra pa je dokaz, da so komunisti že na celi črti izvajali Kidričevo obljubo, da bodo zaveznike likvidirali, če ne bodo ubogljivi delali za komunistične cilje, to je za boljševiško revolucijo.

Pisma Koste Kositra, napisana v komunističnem zaporu, pravijo:

Kosta Kositer, član komiteja za mobilizacijo Belo krajino. Zagovor in pojasnila.

7. VII. 1942.

Glavnomu poveljstvu slov. partizanske vojske.

Podpisani partizan sem bil 26. 6. t. l. iz 3. čete bel. bat., kjer sem se nahajal, nenadoma poklican v štab DO, oz. DG, kjer sem bil nato aretiran. Danes je že deseti dan, odkar sem skupno s tov. začasnim komandantom bel. bat. Mitjo Štajercem zaprt v vlažni in temni kleti, vsak dan zaman čakajoč na zaslivanje. Radi tega in ker je v interesu naše slovenske družbene revolucije, da se krivične ovadbe ne pojavljajo, smatram za pravilno in važno, da zapišem zaradi osvetlitve moje zadeve sledeča dejstva.

I. Sredi preteklega meseca so imeli v naši 2. četi tov. Jože Sokol, Lojze Brodar, novodošli Miha (iz Maj. bat.), četni komisar Slatin in terenski funkcionar »bočec« dvodnevni sešatek, iz katerega sem bil, kot je to bilo redno, izrinen. Drugi dan pred razhodom so me poklicali k sebi v šotor in

tam mi je tov. »bočec« na moje zaprepačenje — upravičeno sem pričakoval za svoje delo in svoje uspehe pohvale — rekel, da z mojim delom ni zadovoljen, češ da sem na mitingih preveč govoril o »verci« in da imam sešatek za »belogardistom« ravnat. meš. š. Strbenkom! Za njim je začel kričati name kot na psa tov. Jože in me surovo ter pred celo četo, kot je to njegova navada, napadel, da sem krščansko-socialistični sektaš, da na mitingih ne omenjam KP, da v četi berem le poslanico katoličanom in da se dužim zadnje dni preveč z intelektualci. Pri svojem kričanju se je povzpelo celo do trditve, da je londonski Kuhar tudi krščanski socialist... Ko sem čul to glupost s podlim namigom »belogardist« — kršč. soc., sem prenehal odbijati nesramne klevete, češ te stvari bodo razčistili tovariši na vodilnejših mestih, katerim smo podrejeni. Ker vidim, da so me tov. prehiteli in v prenaplji in zato naapni vnemi videli iver v očesu svojega brata, bruna v lastnem očesu pa ne, sem na to prisiljen ugotoviti in povedati, da ovadbe niso vodili toliko stvarni, družbeno napredni, kolikor osebni, samoljubni in netovariški nameni, čeprav morda podzavestno.

II. Po samem odhodu v Belo krajino sem si na vso moč prizadeval, da postanemo s tov. Jožetom in Lojzom iskreni tovariši. Takoj sem moral z žalostjo ugotoviti, da sem jima docela odveč in da razgovorov in tovarištva z menoj ne želita. Tako sem ob njuni suhoparnosti in zadirčnosti že spočetka čutil, da sem zanjeto peto kolo, kar sem moral žal tudi biti. Odrivala sta me od vseh sestankov in sklepov. Ko smo prišli v Belo krajino, sta mene poslala delat šotor, sama pa šla vzpostavljati slike s terenom. Tako je bilo zmeraj: kadar koli je prišel kdo s terena, sta imela z njim zaupne sestanke, katerim nisem smel prisostvovati in od katerih sem šele pozneje ujel milostno trohico poročil in sklepov. Kar čutil sem, kako vsaki važnejši osebi takoj neseta na nos, da sem kršč. socialist in mi zaradi tega ni zaupati.

1. Kljub Jožetovi prepovedi mi je tov. Lojze vendar dovolil mitinge in nikoli mi ni kateri očital radi njih kake nepravilnosti, nasprotno: videli so se sami uspehi v dotoku partizanov in živili, v visoki morali in politični zavesti. V terenske odbore OF so bili povsod izvoljeni najbolj zavedni in borbeni vaščani, na čelu s partijskimi osemiljeniki. Ker dobro poznam naše podeželsko ljudstvo in duhovno blokado klerikalizma do komunizma in SZ, sem se ob svobodi veroizpovedi pač toliko ustavljal, kolikor je to bilo radi političnega prosvetljenja in uspeha potrebno, a nikjer nič več. Nikjer nisem niti malo vodil kakšne krščanskosocialistične propagande, pač pa sem povsod poudaril, da sodelujemo v OF tudi katoličani. Kljub delno grenkim osebnim izkušnjam sem ostal stvaren in povsod — kot že prej kot aktivist, zvest pričevanju tov. prof. Kocbeka in Zemljaka o iskrenem sodelovanju s komunisti, kakor sta mi to osebno vedno poročala — govoril, dosleden najpravišnji liniji OF, o bratskem eožitju nas katoličanov s tov. komunisti. Še več: vsa 2. četa je pričala, kako sem ob poslanici katoličanov poudaril, da je KP edina stranka na svetu, ki deluje in največ žrtvuje za zmago delovnega ljudstva vseh dežel. Že tov. Velikonji sem sem omenil, če lahko postanem partije, tov. Lojze lahko pričla, da sem nad VKPC izrazil navdušenje. Prilagam primer, kako sem gozil na mitingih, ker ga imam pri sebi. Sestavljen sem ga sam še preden smo dobili tiskane primere. Ali sem torej mogel narediti še več za KC? Tudi to bi, pa je tov. Lojze rekel, da bo o KP govoril vsem vasem enkrat sam. Po vsem tem je umljiva moja najgloblja užalostnost nad klevetami in ovadbo, ki me je spravila v preiskavo. Tega kot levčarski večletni delavec, ki sem sodeloval s tov. Vrnčnem, tov. Kovačem, tov. Leom in Ante Novakom, Mencejem, tov. Kerenčičem in tov. Duričevom, Hartnerjem, Hudalesom, Kozakom, Kocbekom in Zemljakom pri mariborskih širajkih in demonstracijah, pri univerzitetnih akcijah

Kosta Kositer, odgovori na obtožbene izjave o mojem delovanju.

Glavnomu poveljstvu slov. par. čet in Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte

1. Na mitingu v Selih pri Jugorju (in drugod) nisem govoril izven okvirja OF, temveč baš

stavlja vera, se mi je zdela baš v okvirju OF potrebno poudariti, da je svoboda vere zajamčena in da v OF sodelujejo tudi duhovniki. Sektaškemu, mlademu, zagrozenemu partijcu, ki mi je bil dodeljen.

(Glej nadaljevanje na fotografskem posnetku izvirnega pisma.)

Kosta Kositer, odgovori na obtožbene izjave o mojem delovanju.

Glavnomu poveljstvu slov. par. čet

in Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte

1. Na mitingu v Selih pri Jugorju (in drugod) nisem govoril izven okvirja OF, temveč baš stavlja vera, se mi je zdela baš v okvirju OF potrebno poudariti, da je svoboda vere zajamčena in da v OF sodelujejo tudi duhovniki. Sektaškemu, mlademu, zagrozenemu partijcu, ki mi je bil dodeljen.

in to je mi gospodarskih obratovanj. Osvobodna priprava nam ni bila v pravo to to stvarni primer to pol tomi tojuna.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

P. S. Z ozirom na tesnejše sožitje in jedneno enovitost vseh grup v OF bi predlagal, da se za kršč. soc. terenske kakor partizanske delavce od časa do časa izdaja list z aktualnimi navodili.

Nadalje, da se da bataljonom podrobnejše navodilo, kdaj smejo likvidirati duhovne.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

nasprotno. Obtožba je nastala radi tega, ker nisem poudarjal dela KP — gigantsko borbo SZ sem naravno moral omeniti v zvezi z nastankom OF in je tozadevna trditve laž — temveč le ome-

2. V Gudalje smo bili poslani po kosilu, kar dovolj govori o slabem načrtu, ker bi naš prihod v vas izdajalci videli. Zato so tovariši sami s pristankom vodje tov. Reenta predlagali in izvršili boljše stvar: dva naša tovariša, Rafo in Janko, sta se ponudila, da gresta o belem dnevu, kot je bil, v vas, oblečena civilno, revolver pod suknjicem, in da tam kot živinska trgovca ubijeta v glavnem Siročija in po možnosti ostala dva. Na žalost nista našla nikogar doma.

3. Omenil sem že v prvi izjavi, da sem bil v mejah svojega dela nepoučen, šele na koncu sem zvedel, da sem le terenski delavec. Tako sem postopal, kot sem videl ostala tovariša, ki sta kaznovala, svetovala in zaslisevala. Žal sem pri tem moral ugotoviti, kar ona smeta, to jaz ne.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Kosta Kositer.

P. S. Z ozirom na tesnejše sožitje in jedneno enovitost vseh grup v OF bi predlagal, da se za kršč. soc. terenske kakor partizanske delavce od časa do časa izdaja list z aktualnimi navodili.

Nadalje, da se da bataljonom podrobnejše navodilo, kdaj smejo likvidirati duhovne.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Kolumb odkriva Ameriko

Na ustju reke, katero sem bil omenil, leži najboljša pristanišče, kar sem jih kdaj videl, ker je prikladno, široko, globoko in ležeče v zavetju. Ima takšno lego, da je kot nalašč pripravno, da se ob njem zgradi mesto in trdnjava. Ladje bi lahko pristajale prav ob vnožju zidovja. Končno je treba reči, da je zemlja nekoliko višja, da ima izvrstno podnebje in odlične vode.

»Včeraj je prispela do moje ladje domačinska barčica, na njej pa šest mladenčev, od katerih se jih je pet povzpelo na krov: pridržal sem jih, da bi jih odpeljal v Spanijo. Nato sem odposlal nekaj svojih ljudi proti kočim, ki je stala na zahodnem obrežju reke. Ti so se vrnili s šestimi ženskami, deloma velikimi, deloma majhnimi, in tremi otroki, katere mislim prav tako odpeljati s seboj. To sem storil, ker sem prepričan, da bodo moški laže prebili čas v Spaniji, ako bodo imeli pri sebi ženske iz svojega rodne kraja. Že večkrat se je dogodilo, ko so Portugalci privedli iz Gvineje moške in jih potem povedli nazaj v njihovo domovino, da so jim ob prvem dotiku z zemljo pobegnili in se poskrili, čeprav so Portugalci mislili, da so dobili igro, ker so z njimi dobro ravnali in jih bogato obdarovali. Ako bodo imeli ob sebi žene, bodo rajši pripravljeni storiti vse, kar jim bo ukazano. Te Indijanke bodo naše mornarje naučile jezika, ki je v rabi na vseh Indijskih otokih in se po njem medsebojno sporazumevajo prav vsi in vse, ki so semkaj prihajali s svojimi barčicami. V Gvineji pa je drugače: tam govore ljudje tisoč različnih narečij in tako prebivalci enega kraja ne razumejo ljudi iz drugega naselja.«

»Ponoči je prišel s svojo barčico do moje ladje soprog ene od žena in oče treh otrok. — enega dečka in dveh deklic —, katere sem pridržal na ladji. Prosil me je, da bi mu dovolil, da

bi spremljal svoje drage. To mi je močno ugajalo in vsi Indijanci so bili potolaženi. Mož je bil star od 40 do 45 let.«

Kolumb pristavlja, da je začel pomalem pritiskati mraz in zato ne bi bilo preveč umestno, ako bi za zimo rinil proti severu odkrivat nove dežele. Ta ponedeljek je plul prav do sončnega zahoda, in sicer za 10 milj proti Vzhodu, delno proti jugovzhodu, prav do rtiča, katere je dal ime Kubanski rtič.

Torek, 13. novembra. Vso noč je Kolumb tičal na istem mestu, kar pomeni, da si je hotel zjutraj ogledati sotesko odsonno zaseko med dvema hriboma, katero je bil že ob sončnem zatonu opazil in nad katero sta se vzpenjala dva koničasta hriba. Zdelo se mu je, kakor so bili pripovedovali Indijanci na ladji, da se tukaj Kubanska zemlja stika s Vosijem.

Ker je bil dan jasen, je obrnil krmilo proti zemlji in obplul točko, ki se mu je preteklo noč pokazala v oddaljenosti približno dveh milj. Zaplul je v velik zaliv, ležeč pet milj jugozahodno, od koder je bilo treba še nadaljnjih pet milj, da je dospel do rtiča, kjer je med že prej omenjenima visokima gorama ležal zaliv, glede katerega pa ni mogel dognati, ali je tam pristanišče ali ne.

Ker je hotel priti do otoka Beneque, ležečega vzhodno od ladji, ki je bil menda bogat na zlato, in ker ni zagledal nobene naselja, kjer bi se ustavil, povrh pa tudi ni opazil primerne kraja, kamor bi se zatekel pred močnim stalno naraščajočim vetrom, je sklenil odpeliti na morje in voziti dalje proti vzhodu v smeri vetra, ki je vlekel od severa.

Sreda, 14. novembra. — Kolumb je vso noč previdno in po polzevo jadral zato, ker ne bi bilo pametno voziti ponoči med temi otoki, preden jih dodobra ne spozna.

Indijanci, katere je imel pri sebi, so mu dejali včeraj, da je od te Morske reke pa do otoka Baveque za tri dni vožnje, seveda je treba upoštevati, da njihovi čolnari ne morejo prevoziti več kakor po sedem milj dnevno. Ker pa je povrh veter

začel pojenjavati, kreniti pa bi moral proti vzhodu, se ni mogel obrniti drugam kakor v jugozahodno smer.

Ob zori je sklenil poskati kakšno pristanišče, kajti veter severnik je pojenjal, vleči pa je začel severovzhodnik. Če bi ga ne našel, bi se moral vnovič vrniti v eno od pristanišč, ki jih je pustil za seboj na otoku Kubi. Ko je čez noč prevozil 24 milj proti vzhodu, malec odklonjen v jugovzhodno smer, je zavil proti obrežju in zagledal številne otočice, med njimi pa prelivo in pristanišča. Ker je bil veter močan, morje pa razburkano, si ni upal zavoziti mednje, pač pa jo je mahnil ob obali proti severozahodu in iskal zavetje. Dognal je, da je bilo zavetje veliko, čeprav ne preveč zaščitenih. Kmalu je odkril okrog četrtil kilometra široko rečno ustje, ki je bilo globoko in je tvorilo lepo pristanišče. Zavil je vanj, obrnil krmilo najprej proti jugozahodu, nato proti jugu in končno proti jugovzhodu in dognal, da je rečno obrežje precej prostorno in da je voda zadostila globoka. Čim je prispel semkaj, je zapazil tolikšno številno otočkov, da jih sploh ni mogel prešteti. Bili so majhenki, nagubani, poraščeni z drevjem tisoč vrst in pokriti z neskončnim morjem palm.

Ko je pasel svoje oči na teh tako lepih in razgibanih otokih, je Kolumba prevzelo začudenje. Zagotavlja kralju in kraljici, da se mu hribi, ki jih je bil dan poprej videl na teh obalah, in griči na teh otokih zde najvišji in najlepši na svetu, ker so popolnoma brez megla in brez snega. Pristavlja, da je na podnožju teh hribov morje silno globoko. Izraža mnenje, da so ti neštevilni otoki najbrž tisti, ki so na zemljepisnih kartah narisani kot skrajna obljudena točka na Vzhodu. Prepričan je, da so otoki tudi silno bogati, da se dobe na njih dragoceni kamni in dišave in da se raztezajo po dolgem daleč proti jugu, po širini pa na vse strani. Morju je dal ime Morje Naše Gospe, pristanu, ležečem ob vhodu med te otoke, pa ime Knežje pristanišče.

28.

Najstarejši se ji zdaj pobaha:

»Ni takega dela na tem svetu, ki bi se ga ustrašil ali ki bi ga ne znal prav opraviti!«

Tedaj ga pa graščakinja ledeno hladno skuša:

»Ali bi se potopil tudi na dno deročee Drave, če bi tam moral kaj zame opraviti?«

Najstarejši ji tudi to prikimava.

»Potem si pa kar pravi! Takega hlapca še dolgo iščem. Sprejemem te v službo!«

29.

»Kakšno pa bo delo?«

In ona mu je povedala:

»Na dnu reke Drave nekje raste prelepa dravska roža, pred katere lepoto umre nežno čuteč človek. Jaz pa imam kamnito srce, zato se je ne bojim! Nasprotno: imeti hočem dravsko rožo vsajeno tu pod mojim oknom! Tu se mi naj razcveti in na mojem srcu naj izkusi svojo moč. Njo mi poišči in mi jo prinesi!«

30.

Ko je najstarejši drvar slišal, kakšno delo mu je nova gospodarica limbuška graščakinja naložila, se je malo obotavljal, nazadnje pa jo vprašal kar naračnost za plačilo:

»Tooja služba bo res prekleto težka!«

»Kakšno plačilo pa mi boš dala, če to ne navadno delo v redu opraviš?«

»Če mi prineseš dravsko rožo, te vzamem za moža!«

»SLOVENSKI DOM«

izhaja vsak delavnik ob 12. Urejuje: Mirko Javornik. Izdajatelj: inž. Jože Sodja. Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič, vsi v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Ljudska tiskarna, Kopitarjeva 6. Telefon 40-01 do 40-05. Mesečna naročnina 11 lir, za tujino 20 lir. — Posamezna številka 50 cent.

Letalska vojna, kakor so si jo zamislili Angleži

»Hudo so se vrezali, če mislijo, da bodo omajali moralo nemškega naroda«

Madžarski vojaški strokovnjak je te dni napisal v »Pester Lloyd« poučen članek pod naslovom »Angleška letalska vojna«. Iz njega povzemamo naslednje:

Angleška letalska vojna je zavzela najostrejši obliko. Z načrtno vztrajnostjo napadajo angleška in ameriška letala nemška mesta in naselja in dostikrat se zgodi, da ne delajo nobene razlike med vojaško res važnimi cilji in področjem, kjer živi civilno prebivalstvo.

Nastaja zdaj vprašanje, kako vprav Velika Britanija pride do takšne vrste letalske vojne in kaj si prav za prav iz tega obeta. Pri odgovoru na to vprašanje je treba imeti pred očmi predvsem tole: V Angliji so po prejšnji svetovni vojni s posebnim poudarkom govorili, da bo bodoča vojna potekala v znamenju letalstva. Ali bo letalstvo tudi v bodoče nastopalo le v okviru omejitve, ki so v prejšnji svetovni vojni iz različnih vzrokov obstajale, ali pa naj ima prav Douhet, ki letalstvu pripisuje odločilno vlogo? Za Anglijo je bilo pri tem očitno še posebno mnogo na kocki. Če bi bilo res, da bo v taktiko in strategijo bodočih vojn letalstvo prineslo revolucijo, potem bi bilo to za njene dosedanje vojaške pojme nekaj novega in ne ravno nenevarnega.

Rokavski preliv — nič več ščit za Anglijo

Letalstvo je orožje, ki potrebuje prostora, orožje, spriču katerega je Rokavski preliv, ki je stoletja in stoletja tako uspešno varoval Anglijo pred evropsko celino, postal naravnost nekaj brezpomembnega. Če naj letalstvo v bodoče res igra odločilno vlogo v vojni, ima to za Anglijo lahko tudi slabo stran. Čez Rokavski preliv je mogoče uprizarjati letalske napade v obeh smereh, na Anglijo in na Nemčijo. Močno letalstvo je orožje, s katerim je mogoče napasti najpomembnejša sovražnikova gospodarska središča, recimo važna industrijska mesta. Spriču tega je nastopanje velikih kopenskih vojsk, ki dosti stanje, odveč. Na ta način se vojna tako rekoč lahko skrajša in poceni. Če naj bi bil tak način vojskovanja možen in uspešen, potem se vojna ne bi več odločala na bojiščih, pač pa na polju sovražnikovega gospodarstva, socialne ureditve in morale.

Različne vloge, ki jih igra letalstvo

Zdi se morda, da je za takšno »gospodarsko-moralno« vojskovanje letalstvo posebnega pomena. Sovražnika ne oziraje se na vojaške nastope na kopenskih bojiščih lahko udari na njegovih gospodarskih napravah in na civilnem prebivalstvu, ne da bi pri tem tvegalo kakšno nevarnost, razen seveda nevarnosti, da bo nasprotnik z enakim povrnili. Tudi glede na gospodarsko zaporo je letalstvo lahko dvorezen meč. Celinsko zaporo lahko razširi in poostri, na drugi strani pa Angležem sovražno letalstvo lahko temeljiteje nadzoruje angleške pomorske prevoze in pristanišča. Dalje pa je letalstvo tudi učinkovito sredstvo za razširjanje raznovrstne propagande, saj lahko troši med prebivalstvo sovražne države vse mogoče letake. Angleži so se pri svoji teoriji o letalski vojni že davno pred začetkom sedanje vojne odločili za brezobzirne letalske napade na civilno prebivalstvo, na gospodarsko važne cilje in na

prometna sredstva. Spriču tega se zdi, da se je Anglija vneto pripravljala na letalsko vojno proti nemškemu zaledju. V Angliji so se za »odelujoče letalstvo«, to se pravi za letalstvo, ki bi sodelovalo s suhozemsko vojsko, odločili šele po padcu Francije. Angleži tudi niso nič skrivali bornih začetkov svoje letalske vojne proti Nemčiji. V nekem poročilu letalskega poveljstva stoji: Iz skromnih začetkov se je ofenziva na industrijsko Nemčijo dvigala vedno višje. Anglija sama priznava, da je do junija 1941 s šestih in več letališč izvedla 1666 letalskih napadov na nemško ozemlje.

Štiri obdobja angleške letalske vojne

Prvo obdobje angleške letalske vojne, t. j. tisto obdobje, v katerem se je Anglija z ozirom na Francijo morala držati nazaj, se je končalo 10. maja 1940. Potem pa se je začelo drugo obdobje. Angleško letalstvo je začelo po angleški zamisli letalskega vojskovanja napadati nemška mesta, pri čemer so Angleži seveda vedno zatrdjevali, da jim gre le za to, da zadenejo vojaško važne cilje. Prizadeto pa je bilo vselej nemško civilno prebivalstvo in nemški kulturni spomeniki, kakor na primer Bismarckov grob v Friedrichsruhu, Göthejeva hiša v Weimarju, cerkve in spomeniki v Kölnu in Heidelbergu, grad v Mannheimu itd. V tem času je Nemčija nastopala s svojim letalstvom le v zvezi z vojaškimi nastopi na kopnem ter napadala angleško vojno in trgovsko mornarico. Šele 4. septembra 1940 je bilo oznanjeno, da bo Nemčija začela s povračilnimi napadi, če prej pa je dvakrat opozorila Anglijo, naj neha s svojimi letalskimi napadi na civilno prebivalstvo. Nekaj dni pozneje se je začela doba nemških povračilnih napadov, ki so dosegli svoj višek v napadih na London 29. dec. 1940., 17. aprila in 11. maja 1941. Po preteku te dobe se je Nemčija spet odločila za letalske napade zgolj na pomorske in vojaške cilje v Angliji, predvsem na angleška pristanišča.

Tretje obdobje angleške letalske vojne se je začelo tedaj, ko je izbruhnila vojna med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo. Anglija si je mislila, da spriču dejstva, da je Nemčija zaposlena na vzhodu, lahko to priliko izrabijo in obnovi svoje letalske napade na nemško ozemlje. Napovedala je tako imenovano »Non-stop ofenzivo«, ofenzivo brez oddiha. Končala se je v začetku oktobra 1941 in je Anglijo stala 1400 letal, poleg tega pa je bilo v tem času ujetih 717 angleških letalcev, 1280 pa ubitih. Pozimi leta 1941-42 se je angleško letalstvo držalo spet bolj nazaj.

Naslednje, četrto obdobje angleške letalske vojne, obdobje, ki traja še zdaj, se je začelo spomladi 1942., ko so Sovjeti začeli vedno bolj pritiskati na Angleže, naj vzpostavijo v Evropi drugo bojišče. Sovjetska veleposlanika, Litvinov v Washingtonu in Majsky v Londonu, sta bila tista, ki sta prevzela vlogo priganjavev k tej ofenzivi, ki so jo zato v Nemčiji imenovali »Majskyjevo ofenzivo«.

Jeseni in pozimi 1942-43 so se angleški letalski napadi nadaljevali. Angleži so bombardirali Köln, Lübeck, Hamburg, Düsseldorf, Essen, München, Nürnberg, Berlin itd. Anglija je uprizorila te napade kljub temu, čeprav je opustila misel, da bi letalstvo lahko prineslo odločitev v sedanji vojni. V nekem članku pod naslovom »Air power« je »Times« pisal 30. okt.

1942, da so uspehi bombnih napadov nedoločni in nepopolni.

Nemci so jim temeljito vrnil

Povračilni nemški letalski napadi, ki so se začeli v septembru 1940, so Anglijo hudo zadeli. Sredi novembra 1942 je sporočil angleški minister za ljudsko zdravje Ernest Brown, da je bilo po letalskih napadih v Angliji in Walesu poškodovanih 2.750.000 hiš, pri čemer pa razbite šipe niti upoštevane niso. To se pravi, da v Angliji in v Walesu skoro vsaka četrta hiša nosi sledove nemškega povračila. Pri tem pa trgovske hiše in tovarne tudi niso vštete. 250.000 hiš je bilo povsem razdejanih. Kršitev vojnih določb, ki so priznane na evropski celini, in ki pravijo, da je dovoljeno napadati le vojaške cilje, civilnemu prebivalstvu pa da je treba prizanašati, se je maščevala z vso neizprosno stvijo nad Anglijo samo. Če je Nemčija spriču svojih velikih nalog, ki jih rešuje v vzhodnem bojišču in jih je do pred kratkim reševala tudi v Afriki, vihtela svoj meč povračila nad Anglijo samo z levo roko, so njeni udarci, ki jih zadaja nasprotniku pri svojih sedanjih napadih, še učinkovitejši.

Račun brez krčmarja

Sedanji angleški letalski napadi so namenjeni v prvi vrsti morali nemškega ljudstva. Tudi na ta cilj so Angleži mislili že pred vojno. General Fuller, znani angleški vojni pisec, se je o namenu te vrste letalske vojne izrazil takole: Njen cilj je v izključitvi ideje in v tem, da se zbudi instinkt. Ideja je v volji, sovražnika premagati. Instinkt pa je misel na samohranitev...

Angleške in ameriške letalske izgube od začetka vojne

London, 22. junija. s. Nemška uradna agencija poroča, da je po ugotovitvah angleška in ameriška letalska sila od početka vojne, pa do 31. maja v bojih z orožjem osuih sil izgubila 18.346 letal. Od teh so nemške sile uničile 14.233, italijanske sile pa 4113.

Komunistični zločin v Franciji

Pariz, 22. jun. s. V bližini Tulleeja v bojskih gorah je prišlo do hudega in značilnega dogodka. Neki 12letni dijak je nenadoma planil v kmetijo ter prosil pomoči, ker je bil močno ranjen. Preiskava je dognala, da je dijak doma v pariški okolici in da je s tovaršem pobegnil od doma, da bi se ognil obvezni delovni službi. Dijaka sta se v Severnih pridružila skupini skrivnih komunistov, ki jo je vodil neki terorist. Bil je skrajno strog poveljnik ter zahteval od članov svoje skupine slepo pokorščino. Ko je med njim in dijakoma prišlo do spora, ju je odpeljal, da bi ju ustrelil. Eden od njiju je padel pod revolverjskim strelom, ki ga je zadel v tilnik, drugi je dobil tri strele in obležal močno ranjen. Pustili so ga, ker so mislili, da je že mrtev. Kljub hudim ranam se mu je posrečilo zavleči se do kmetije. Krajevna policija zasleduje tolpo zločinskih komunistov.

Mestna zastavljalnica zaprta. Zaradi slikanja in snajenja prostorov bo mestna zastavljalnica zaprta od sv. Rašajega Telesa, 24. t. m., do sv. Petra in Pavla, 29. junija. Zato opozarjamo stranke, naj to upoštevajo, da ne bi te dni prepozno skušali rešiti zastavljane predmete.

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vohunski spomini iz prve svetovne vojne

9

Baronica.

Tisti večer sem že več kakor pol ure sedel v pivnici tiste vrste, ki so za Dunaj tako značilne. Pojedel sem bil klobaso in popil precej vrčkov piva. Blizal se je čas za sestanek, za katerega sem se bil dogovoril. Zaradi tega nisem z očesom niti trenil od ogromne ure, obešene na zadnji steni obsežnega pa nizkega prostora.

Konec koncev sta se kazalca na uri združila ter pokazala, da je polnoč. V tistem trenutku sem se z naglim gibom zadel ob na pol prazno skodelico, ki je stala na mizici, kjer sem sedel. Prevrtl sem posodo na tla, kjer se je razletela na kosce.

Zaradi trušča, ki sem ga s tem povzročil, je pritekel natakar in se podvizal pobirati črepinje. Komaj je natakar dobro odšel, je mimo moje mizice prišel visok in krepak možki ter me nepremično gledal. Vrnil sem mu pogled in tedaj si je neznanec dvakrat pogladil brado.

Znamenja so docela odgovarjala. Zaradi tega sem minuto pozneje tudi jaz odšel na cesto, kjer sem se srečal s tistim skrivnostnim človekom.

»S temle boste lahko odprli vrata na koncu vrta,« je dejal ponižno ter mi pomolil ključ, ki sem ga vtaknil v žep. Čez nekaj trenutkov je pristavil:

»V hiši sta ostali samo dve stari sobarici. Trenutek je torej ugoden.«

Po teh besedah je pohleпно spravil velik bankovec, ki sem mu ga dal za plačilo, potem pa izginil v temi.

Ko sem bil sam, sem pogledal na uro in z njeno pomočjo izračunal, da bi ob enih po polnoči že lahko bil v palači baronice X. Do vrha sem si palč težki plašč ter zavijal tudi ovrtnik. Toda mraz in vlaga sta me vseeno rezala prav v mozeg. Naj sem si še tako prizadeval, vendar se mi ni posrečilo, da bi se bil ovladal ter potlačil drget, zaradi katerega so mi zobje glasno šklopotali. Sicer je bilo res v januarju, toda tak hud mraz je bil le nekaj nenavadnega in malo prehud.

Tako se je začel dogodek, ki se ga še tako živo spominjam, ko da bi se bil primeril včeraj. Prišel sem pred palačo ob enih po polnoči, kakor sem se bil namenoil in kakor je bilo treba sklepati, da bom prišel. S ključem, ki mi ga je bil dal neznanec v pivnici (bil je to bivši baroničin uslužbenec), sem zlahka prišel na vrt.

Dva dni prej, 16. januarja 1914, je v svoji stari palači na Dunaju, tako polni najrazličnejših spominov, nenadno umrla baronica X., ki jo bom imenoval baronico Margerito Schulzovo. Komaj se je žalostna novica razvedela, sem dobil zelo kočljivo nalogo: za vsako ceno naj se polastim določenega svežnjaja pisem, ki jih je ta dama imela.

Diplomacija se je morala še enkrat izkazati za najbolj neizprosno in najbolj neusmiljeno sovražnico resnične zgodovine. Morala so izgniti pisma, ki bi bila marsikako poglavje resnične evropske zgodovine pokazala v čisto drugačni luči, kakor ga pa gledamo zdaj...

Baronica Margerita Schulzova je bila več kakor petdeset let zaupnica evropskih vladarjev in najvidnejših politikov. Eni in drugi so njene nasvete in njene sodbe zelo radi poslušali. Vse evropske vladne pisarne so vedele, da si je baronica nepretrgoma in zelo pogosto dopisovala z vsemi svojimi številnimi odličnimi prijatelji. Četudi so diplomati domnevali, da je previdna dama najbolj kočljiva pisma morda le uničila, so vendar vedeli, da jih je veliko le ohranila in da so ob smrti še bila v njeni palači.

Zlasti so dobro vedeli za dopisovanje, ki ga je proti koncu leta 1908 imela z nekom, ki je tedaj bil navaden uslužbenec pri nekem angleškem poslanstvu, zdaj pa je imel zelo visoko mesto v državi. Naši vladi je torej bilo neznanstvo do tega, da bi dobila v roke ta pisma, ki bi mogla zelo škodovati naši zunanji politiki, če bi se bilo zanje zvedelo, ali če bi bila prišla v roke nepoklicanim osebam. Razumljivo je, da je vlada ta reč zelo skrbela, zakaj prav tiste čase je naša zunanja politika imela povsod obilo trdega in nehvaležnega dela.

Prišel sem pred palačo ob enih po polnoči, kakor sem se bil namenoil in kakor je bilo treba sklepati, da bom prišel. S ključem, ki mi ga je bil dal neznanec v pivnici (bil je to bivši baroničin uslužbenec), sem zlahka prišel na vrt.

V vsej hiši sta bili razsvetljeni samo dve okni v drugem nadstropju, pa še ti prav slabo. Zatrđno sta to bili okni v mrliški sobi.

Prav dobro sem poznal ureditev hiše in sem vedel, da je baroničina

delovna soba prav v drugem nadstropju, tik poleg sobe, v kateri sta bili okni zdaj razsvetljeni. Glede tega torej pomota ni bila mogoča. Da bi le prišel v hišo, potem bi se že znal obrniti in poiskati tisto, zaradi česar so me poslali sem.

Preteklo je skoraj pol ure, preden se mi je ob neznanosti previdnosti posrečilo priti v vežo. Slek sem suknuj ter sezul čevlje in ob oboje skril v ogromno vazo ob zidu. Potem sem se splazil v drugo nadstropje. Vedel sem, da je hodnik, ki je bil skoraj čisto v temi, zelo dolg.

Zadrževal sem dih in nepremično čakal, dokler se mi niso oči navadile na temo. Ko so mi zenice začele razločevati oblike predmetov ob hodniku, sem si šele upal naprej. Potiho in po mačje opreznosti sem nazadnje prišel do vrat, ki so držala v delovno sobo. Previdno sem pritisnil na kljuko in zelo sem se oddahnil, ko sem videl, da vrata niso zaklenjena. Vendar je trajalo še precej dolgo, preden se mi je posrečilo priti v sobo ter pripreti vrata za seboj.

Prižgal sem malo električno luč, ki sem jo imel s seboj, ter drobni snopič njene svetlobe počasi obrnil na vse strani, dokler nisem zagledal v njegovem soju majhnega predalnika, ki so v njem bila pisma, kakor so mi povedali.

Ključavnica ni bila prav preveč zapletena. Treba je bilo le nekaj kratkih minut, pa sem jo odprl. Vsakdo bo razumel, kako nepotrpeljivo sem začel grebsti po različnih svežnjih pisem, ki so bila v predalniku.

Sreča je očitno bila na moji strani, zakaj v nekaj minutah sem našel zavoj, za katerega mi je bilo toliko. Pogledal sem ga. Nisem se mogel zmotiti, zakaj poznal sem neko pisavo na tistih listih in pa grb, ki je bil natisnjen na njih.

Prav tisti trenutek, ko je moja roka nepotrpeljivo prebrala pisma, je odsekam šum nenadno pretrgal gluho tišino. Obrnil sem se ko blisk.

Toda prepozno! Nevidna roka je s hodnika zaprla vrata, ki sem jih bil samo priprl in kri mi je ledena nala po žilah, ko sem stal ondi s pismi v rokah in mi je po ušesih odmeval odsekani zvok.

Bil sem zaprt v sobi, pa amen.

Zasačili so me prav v trenutku, ki je moje težavno delo kronal z uspehom. Moji biriči so tedaj zatrdno že telefonirali na policijo. V nekaj minutah bodo tukaj stražniki, da me primejo!

Hudo razburjenje večših ohromi celo najokretnješe možgane. Nekaj minut sem bil docela uničen. Pa meni je nabijala misel, da sem zdaj doživel najkočljivejši in najusodnejši trenutek svojega življenja. Dobro sem vedel, kakšne hude zapletljave, tudi politične, bi povzročilo, če bi me prijeli. Dasi sem bil nepoznan, bi vendar listino, ki sem jih imel pri sebi, vlomljena ključavnica in pa svežnji pisem zadostni zgovorno pričali o tem, kaj sem in kaj nisem.

Minute so tekale in neogibno se je bližal trenutek, ko me bodo prijeli. Če bi moji možgani bili konj, bi bil zatrdno razbil deset bičev, da bi jih bil zbudil in pognal v tek. Treba se je bilo izogniti škandalu. To za vsako ceno!

In če me primejo? Prava reč, saj se lahko izdam za navadnega tatu.

Kaj pa listine? Pisma?

Zdaj se mi je posvetilo. Brž, brž! Treba je migati!

Izpraznil sem iz žepov vse, kar bi mi moglo škoditi. Potem sem vzel tista dragocena pisma in šop razvezal. Vse skupaj sem zmetal na kup, potegnil vžgalico in...

Kakšen lep plamen! Kako sem si oddahnil in kako zadihal, ko sem ga konec koncev zagledal.

Čez pol ure ni v sobi bilo drugega kakor kupček pepela od sežganega papirja. Tedaj so se vrata odprla in na pragu so se prikazali štirje smehljajoči se stražniki.

Čez štirinajst dni so me sodili zaradi poskušene navadne tatvine. Med vso tisto naglo razpravo sem izrekel eno samo besedo, in sicer tedaj, ko je nekdo izmed sodnikov, lep človek prodirnega pogleda, vzkliknil:

»Ampek zebsti vas je pa le moralo tisti večer, dečko moj, kaj? In zaradi tega ste zažgali malo papirja, kajne?«

Vzdržal sem njegov pogled, ne da bi trenil z očesom, ter odgovoril:

»Tako je!«

Čez mesec dni so me že izpustili iz zapore...